

"זר לא יבין זאת"

על הטרמינוס טכניקוס של הרב אור יחזקאל הירש

נראה לי שהיה לו, לרב ז"ל, אפילו חוש הומור מחוכם. אני זוכר אותו מחייך יותר מפעם אחת, ופעם אחת אפילו גרמתי לו לצחוק, ומעשה שהיה כך היה:

זכורני (ומקונוני שאני מוסר את הפרטים בדיוק) באירוע ציון סוף ההסדר של השיעור שלנו, אי שם בטבע באיזור בית שמש.

יעקב מאיר נ"י דיבר על כך שלא מזמן כאשר התחיל הוא לדבר עם אדם שלא הכירו מלפני כן, אותו אדם שאל אותו חיש מהרה: "אתה מ'שיח', נכון?". ויעקב ניסה להבין מאיפה הוא ידע כל כך מהר.

יושב הייתי ליד הרב שג"ר, וכאשר תהה יעקב בקול את תהייתו זו, הפטרתי: "כנראה שהטרמינוס טכניקוס שלך הסגיר אותך..." – ומיד פרץ הרב שג"ר בצחקוק תמציתי ומהיר...

זר לא יבין זאת...

מקורו של הביטוי 'טרמינוס טכניקוס' באחד משיעורי העיון אי אז – לצורך הצגת 'שיטת השימוש המושגי' (– תרגום חופשי...) של הרמב"ם השתמש הרב ז"ל בביטוי זה. מני אז קיבל הביטוי מעמד מקודש בקרב השיעור והפך למשל ולשנינה על השימוש הקולח בלועזית לא-מדוברת בישיבה, וכאשר היינו רוצים להתקלס מדי פעם ברב שג"ר שלא בפניו על שפתו הגבוהה היינו משלבים את הביטוי, ואם אינני טועה הוא אפילו זכה לניגון.

פעמים רבות קורה שאדם כותב שיר המובן אך ורק לו לבדו. אך לא רק שיר – לעולם דיבוריו, תנועותיו ומעשיו של אדם יהיו מובנים ומונהרים לו ולבוראו יותר מאשר לסביבתו. "אדם קרוב אצל עצמו", והוא "יודע את עצמו מתוך עצמו" כלשונו של הרב על בסיס לשון הרמב"ם במו"נ והל' יסודי התורה.¹ אולם, לא כן הרב שג"ר. רוח אחרת היתה בקרבנו, וידע הוא להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. יכולות ההכלה

¹ ה"ח ועוד, עיי"ש.

וההבנה² של הרב היו עצומות, ודומה כי קיים בעצמו את דרשתו³ על הפסוק “ואהבת לרעך כמוך אני ה'” – על האדם לאהוב ולהבין את חברו כמו שהוא וה' מבינים את עצמו, מתוך אותה פרספקטיבה מכילה ולא שופטת ומבקרת. זאת היתה אחת היכולות המופלאות של הרב שג”ר – לעטוף ולחבק אותך במבט חומל ומכיל, מבט מבין המרגיש-מתחבר⁴ לפנימיותך...

ואמנם, אף אני שמעתי יותר מאחת כי מעט קשה להבין אותי לפעמים, ושאיני – במיוחד – מדבר מתוך עומק עצמי ועולמי הפנימי, שאינו תמיד מספיק מתואם עם ה'עוילים'... ואכן, גם בנידון דידן – לא ניתן לצפות שמישהו שאינו מכיר את עולמי הפנימי ואת ההווי הפנימי של השיעור יבין הלצה זו – אולם... רק להגיד את הביטוי 'טרמינוס טכניקוס' לקח יותר זמן מאשר שלקח לרב שג”ר לקלוט את מהות ההלצה המתוחכמת...

ומייד פרץ בצחקוק, צחקוק שבנוסף לכך שכל כולו משדר חוש הומור בריא, בנקל ניתן לראות ממנו אף את חוכמתו ורגישותו הגדולה של הרב, ואת קליטת הברק ותפיסת מהות העניין המדויקת שלו.

וכפי שאהב הרב לשלב בין עולמות, נוכל אף אנו לסכם ולשלב את דברי הרמב”ם ור”נ: בסיפור שלמדנוהו מספר פעמים בישיבה, “מעשה ממלך ענו”, אומר ר”נ: “... כי כשצריכים לידע דבר, צריכים לידע הקאטאויש (– עניני צחוק) של אותו הדבר...”; ובפראפראזה על דברי הרמב”ם⁵ נאמר, כי גם מצחוקו של אדם ניכר אם חכם ובעל דעה הוא...

² והשווה להמשלת ספירת הבינה בתניא לאם ולרחם – תניא פ”ג.

³ שמעתי בזמנו בשם ר' אודיה צוריאלי.

⁴ בתנ”ך השורש ר.ג.ש. מבטא התחברות.

⁵ הל' דעות פ”ה הל' ח'.